

Vergaderjaar 2023–2024

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 515

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 maart 2024

Op 6 maart jl. is uw Kamer door het kabinet geïnformeerd over de uitvoering van *airdrops* door Defensie om humanitaire steun aan Gaza te leveren (Kamerstuk 23 432, nr. 513). In deze brief heeft het kabinet uw Kamer eveneens geïnformeerd dat Nederland paraat blijft staan om zo mogelijk via de lucht, met partners en in breder internationaal verband, aanvullende humanitaire steun aan Gaza te leveren.

In overeenstemming met artikel 100 van de Grondwet informeert het kabinet u hierbij over het besluit tot inzet van de krijgsmacht op de korte termijn voor aanvullende humanitaire hulp aan Gaza via *airdrops*. Het betreft het in april uitvoeren door Defensie van *airdrops* met voedselhulp in samenwerking met Jordanië en andere internationale partners, en in afstemming met Israël. In deze brief worden de elementen van het Toetsingskader betrokken die op bovenstaande inzet van toepassing zijn. Tevens informeert het kabinet u dat – indien opportuun – Defensie ook in de verdere toekomst via de lucht, met partners en in breder internationaal verband, aanvullende humanitaire (medische) steun aan Gaza zal leveren. Soortgelijke toekomstige inzet van humanitaire *airdrops* door Defensie ten behoeve van Gaza valt onder de reikwijdte van deze brief.

Nederlandse inzet in Gaza

De humanitaire situatie in Gaza heeft een nieuw dieptepunt bereikt. Circa 1,1 miljoen personen in Gaza worden binnen nu en half juli ingeschaald in de hoogste IPC-categorie «catastrofale honger».¹ Met name kinderen zijn extra kwetsbaar. De aanvoer van humanitaire steun voor de bevolking van Gaza, waarvoor de volledige medewerking van Israël een belangrijke voorwaarde is, is bij lange na niet voldoende. Ook de distributie binnen Gaza zelf schiet ruim tekort.

¹ IPC Integrated Food Security Phase Classification: *The Gaza Strip – IPC Acute Food Insecurity Analysis – 15 February–15 July 2024*, gepubliceerd op 18 maart 2024.

Het verruimen en versnellen van toegang over land, waaronder het openen van meerdere grensovergangen, blijft de meest effectieve manier om op de benodigde schaal hulpgoederen aan Gaza te leveren. Het opschalen van veilige, onmiddellijke en ongehinderde humanitaire toegang over land vormt dan ook de primaire Nederlandse inzet en het kabinet onderstreept deze noodzaak met klem in contacten met Israël op alle niveaus, en wijst op de geldende verplichtingen onder internationaal recht, waaronder de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof in dezen op 26 januari jl. en 28 maart jl. De volledige medewerking van Israël is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Gegeven de belemmeringen bij de aanvoer naar Gaza en distributie daarbinnen verkent Nederland samen met internationale partners daarnaast blijvend andere manieren waarop noodhulp Gaza kan bereiken, waaronder via de lucht en over zee. Daarmee geeft het kabinet ook uitvoering aan de moties Dobbe c.s. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2801), Ergin c.s. (Kamerstuk 36 410 X, nr. 75), Boswijk c.s. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2852) en Paternotte en Klaver (Kamerstuk 21 501-20, nr. 2048). In dit kader steunt Nederland tevens het opzetten van een maritieme humanitaire corridor voor de aanvoer van hulpgoederen vanaf Cyprus over zee. Daartoe heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking een financiële bijdrage van EUR 10 mln. toegezegd voor de operationalisering van deze corridor, met nauwe betrokkenheid van de VN en partnerlanden. Ook zijn in EU-verband twee Nederlandse civiel experts toegevoegd aan het EU-team op Cyprus. Supplementaire hulpverlening over zee en via de lucht is nadrukkelijk additioneel aan landroutes en geen vervanging.

Doelstelling

Nederland beoogt bij te dragen aan essentiële basisbehoeften van de burgerbevolking in Gaza door het leveren van specifieke humanitaire goederen waaraan momenteel een zeer ernstig tekort is en die in dit verband kunnen worden gekwalificeerd als een essentieel belang.

Internationale operatie

Nederland zal deze operatie gezamenlijk uitvoeren met internationale partners onder coördinatie van Jordanië en in afstemming met Israël. Inmiddels is de coalitie uitgebreid en bestaat deze uit Jordanië, Egypte, Verenigde Arabische Emiraten, Verenigde Staten, België, Frankrijk, Duitsland, Singapore, Verenigd Koninkrijk en Nederland waarbij dagelijks op grotere schaal op diverse plekken voedselpakketten worden afgeworpen. De Nederlandse inzet omvat een C-130 transportvliegtuig en bijbehorend detachement.

Gronden voor operatie

Nederland draagt met deze voorgenomen inzet bij aan het leveren van noodhulp. Het kabinet heeft de afgelopen maanden alle partijen in het conflict met klem opgeroepen tot het eerbiedigen van het humanitair oorlogsrecht. De partijen bij het gewapend conflict hebben op basis daarvan de plicht snelle en ongehinderde doortocht van humanitaire hulp toe te staan en te faciliteren. Het kabinet wijst in dit verband specifiek op VNVR-resolutie 2712, die oproept tot ongehinderde volledige humanitaire toegang tot Gaza om de voorziening van basisgoederen te faciliteren en tot opschaling van de levering van humanitaire goederen. Het verbod op het gebruik van uithongering als oorlogsmiddel wordt onderstreept door VNVR-resolutie 2417, die mede namens Nederland werd ingediend.

Een onmiddellijk staakt-het-vuren in lijn met VNVR-resolutie 2728 (2024), vrijlating van de gegijzelden en onmiddellijke en veilige toegang tot humanitaire hulp zijn belangrijke stappen richting een duurzame oplossing van dit conflict dat al aan teveel onschuldige mensen, onder wie duizenden kinderen, het leven heeft gekost. Het huidige conflict heeft eens te meer duidelijk gemaakt dat een duurzame oplossing onontbeerlijk is. Het is van belang dat er snel zicht komt op een tweestatenoplossing, waarbij een veilig Israël en een levensvatbare Palestijnse staat in vrede naast elkaar kunnen bestaan. Nederland zal zich daar, ook in EU-verband, ten volle voor blijven inzetten.

Bevelsstructuur

Een liaisonofficier van Defensie is vanaf 1 maart jl. werkzaam in de *Multinational Airdrop Planning Cell* (MADPC) in Jordanië. De liaisonofficier ondersteunt de coalitie met de planning en voert de voorbereidingen uit voor het Nederlandse detachement in de aanloop naar en uitvoering van deze en eerdere *airdrops*. Daarnaast geeft de liaisonofficier Nederland een goede informatie- en inlichtingenpositie. Deze liaisonofficier is tevens de *Red Card Holder* en bewaakt in die hoedanigheid namens de Commandant der Strijdkrachten (CDS) dat de opdracht past binnen de Nederlandse inzet.

Risico's

Er zijn operationele risico's verbonden aan de operatie. Om deze risico's zo veel mogelijk te beperken brengt Nederland experts naar het gebied en wordt de operatie afgestemd met Jordanië en Israël en in samenwerking met een internationale coalitie uitgevoerd. Ook is de C-130 uitgerust met afdoende beschermingsmiddelen. De multinationale *airdrop*-coalitie in Jordanië voert sinds eind februari dagelijks *airdrops* uit boven Gaza en heeft veel ervaring opgedaan om risico's te beperken.

Recente leveringen van hulpgoederen door andere landen hebben aangetoond dat de leveringen risico's met zich meebrengen voor de toch al precaire veiligheidssituatie op de grond, waaronder bij de opvang en verdeling van goederen. Het risico op burgerslachtoffers en schade aan gebouwen is klein maar op voorhand niet geheel uit te sluiten. De schrijnende humanitaire situatie en wanhoop onder de bevolking verhoogt het risico op ongelukken. Om dit risico zo klein mogelijk te maken, zijn de volgende mitigerende maatregelen genomen. Defensie heeft in nauw overleg met de Jordaanse counterparts gekeken naar de meest geschikte locatie om de *drops* uit te voeren. Daarnaast is het gewicht van de pakketten ingesteld op het minimaliseren van mogelijke schade. Om de *drop* zo nauwkeurig mogelijk uit te voeren wordt zorgvuldig gekeken naar een tijdstip bij daglicht, weercondities en de wijze van afgooien. Als de nauwkeurigheid van de *drop* in het geding komt, dan wordt besloten deze niet uit te voeren. Hiervoor vindt nauwe afstemming plaats tussen Nederland, Jordanië en Israël.

Geschiktheid en beschikbaarheid krijgsmacht

Voor de duur van deze inzet zijn geen beperkende effecten voorzien op de operationele gereedheid van de krijgsmacht.

Financiën

De kosten van deze operatie komen uit het budget van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Hiervoor wordt het convenant noodhulp aangewend.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
G.E.W. van Leeuwen